

NORMBLADEN PVH (GIDSEN VOOR GOEDE PRAKTIJKEN)

Spleet- of pannenkoekschildpad *Malacochersus tornieri*

I. Toepassingsgebied

Deze gids goede praktijken is van toepassing op de Spleet- of pannenkoekschildpad *Malacochersus tornieri*.

Na 1977, bij het in werking treden van de Wet Bescherming Uitheemse planten en dieren, is voor de landen behorend tot de Europese Unie een importverbod van kracht geworden en een exportverbod vanuit de landen van herkomst. Volwassen dieren kunnen zo'n 18 cm groot worden en 0,4 kg zwaar.

Deze soort is ondergebracht in CITES bijlage I en in de Europese regelgeving bijlage A. Dit betekent dat deze dieren niet mogen worden geïmporteerd of geëxporteerd uit de landen van herkomst. Dieren verkregen uit nakweek van de tweede generatie (F2) en verder mogen wel worden overgedragen tussen houders, mits aan de wettelijke eisen wordt voldaan. Voor het houden van dieren afkomstig uit wildvang of eerste generatie nakweek (F1) - dit zijn in het algemeen dieren die zijn geïmporteerd voor 1977 of de eerste generatie nakweek daarvan - moet de houder beschikken over een bezitsonthefing. De houder moet bij overdracht van dieren voldoen aan de wettelijke voorschriften terzake. Zo dient o.a. voorafgaande aan de overdracht een EG-certificaat te worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het ministerie van economische zaken.

Deze soort bereikt een maximale schildlengte tot ca. 18 centimeter. De naam is te danken aan het platte rugschild, waardoor de schildpad een wat 'geplet' uiterlijk heeft: tussen het buik- en rugschild ontstaat een 'spleet' waar de kop en poten van het dier uit steken. Het platte schild heeft een overwegend bruine kleur, en iedere grote hoornplaat op de rug heeft een meestal geelbruine sterachtige tekening, die echter wel variaties kent. De stevige klauwen worden gebruikt om hopen te graven onder stenen om zich te verbergen. De spleetschildpad komt voor in delen van Kenia, Tanzania en Zambia. In deze landen hebben de populaties dieren te lijden onder habitatverlies vooral door menselijke activiteiten. Het is een zeer goed klimmer die op rotsige hellingen leeft. De habitat bestaat uit droge steppeachtige gebieden met een heuvellandschap met grassen als vegetatie en een rotsige bodem. In al te droge tijden houdt de schildpad een zomerrust in spleten of onder stenen om weer tevoorschijn te komen bij vochtiger omstandigheden. Als de schildpad verstoord wordt, kruipt het dier in een rotsspleet en zet zich vast waardoor een predator er niet meer bij kan. Vroeger werd gedacht dat het dier zich, net zoals ook veel padden en sommige hagedissen doen, vol kon blazen met lucht, maar het blijkt dat ze het schild iets kunnen draaien, wat ongeveer hetzelfde effect geeft. Het schild is daarnaast vrij zacht en flexibel zodat het goed tegen het oppervlak kan worden gedrukt en veel weerstand geeft.

Bij goede verzorging kunnen spleetschildpadden voor zover nu bekend zeker 30 jaar oud worden.

Volwassen mannetjes herkent men aan de langere staart dan bij wijfjes en aan het iets holle buikschild. Mannetjes blijven wat kleiner dan vrouwtjes.

II. Voeding

Landschildpadden zijn herbivoren (planteneters), die een variatie aan voedsel aangeboden moeten krijgen. Door gevarieerde voeding kunnen tekorten in vitamines en mineralen in veel gevallen voorkomen worden. Grassen, zowel

groene als verdorpe planten worden gegeten en ook vetplanten staan op het menu. Verder kruiden zoals paardebloem, klaver, weegbree, akkerwinde, bramenblad, muurpeper, dovenetel, vogelmuur, melkdistel, niet te natte groenten zoals geraspte wortel, andijvie, witlof en kool, in het algemeen vezelrijke planten en in zeer beperkte mate fruit, weinig proteïnen. Verder hooi en stro en bevochtigde brokken geperst hooi (bijv. Heucobs).

Kalk, van groot belang voor de groei en onderhoud van het schild en het skelet, kan gemakkelijk worden gegeven door de dieren altijd de beschikking te geven over gekookte schalen van kippeneieren of sepiaschelpen. Variatie is van groot belang. Vitaminen, mineralen en kalksupplementen dienen altijd aan het voedsel te worden toegevoegd.

Het in oudere publicaties soms aangeraden voederen van kattenbrokken wordt sterk ontraden. Schildpadden zijn hier wel gek op maar deze voeding veroorzaakt ernstige problemen aan lever en nieren en zorgt voor een onnatuurlijke snelle groei die een gezonde ontwikkeling van het schild verhindert en met name in het vroege groeistadium tot afwijkingen leidt. Vers drinkwater dient altijd beschikbaar te zijn.

III. Huisvesting

Gezien het klimaat in West-Europa en dat van de natuurlijke habitat van deze soort, kan deze alleen in een binnenterrarium worden gehouden. Dit terrarium moet tegemoet komen aan het natuurlijke leefgebied: aarde en zand en rotsspleten, waarin de dieren zich kunnen terugtrekken. Er moet voldoende gelegenheid zijn tot klimmen en bewegen. Voor een groep spleetschildpadden van een mannetje en enige vrouwtjes moet worden gedacht aan een terrarium met een grondoppervlakte van ca. 150 bij 60 cm. Voor vrouwtjes moeten er plekken zijn met een diepte van de lengte van het rugschild van het dier met het oog op het kunnen leggen van eieren. Deze plekken moeten een licht vochtig grond- en zandmengsel bevatten.

Verder is het van belang het leefklimaat van het dier te beheersen. Denk hierbij aan het geven van de mogelijkheid aan het dier om een plek met een optimale temperatuur (rond de 40°C) te zoeken of zich in te graven op een doorgaans koelere plek. In het terrarium mogen plekken zijn met temperaturen van 25-30°C. Bij veel soorten wordt de voortplanting gestimuleerd door het nabootsen van een seizoenscyclus. In het natuurlijke leefgebied is er een lichtcyclus van ca. 12 uur daglicht en ca. 12 uur nacht. Die seizoenscyclus kan worden bereikt door het tijdelijk de lamp(en) in het terrarium een half uur korter of langer te laten branden. Verdiep je in het klimaat van het natuurlijke leefgebied en boots dit na.

IV. Gezondheid

Een terrarium moet regelmatig worden onderhouden en het moet goed te reinigen zijn. Water moet dagelijks ververs worden. Verder één keer per half jaar de bodembedekking vervangen van het terrarium binnenshuis en dit goed reinigen (één keer per zes maanden ontsmetten met desinfectans). Reptielen hebben over het algemeen geen snelle stofwisseling. Hierdoor kan het lang duren voordat men ziet dat het dier lijdt aan een ziekte. Voordat dieren over genomen worden is het dus zaak kennis te nemen van de meest voorkomende ziektes en die te kunnen herkennen. Zet altijd alle nieuw verworven dieren minimaal 2 maanden in quarantaine voordat ze bij andere dieren worden geplaatst.

Gezondheidsproblemen die kunnen optreden bij de schildpadden:

- Verwondingen die ontstaan door: slijtage, beschadiging, verbranding, agressie, beten van andere dieren, eten van vreemde voorwerpen.

- Ziekten door huisvestingsproblemen zoals overbevolking; slecht water; verkeerde temperatuur; gebrek aan ventilatie.
- Stressverschijnselen die ze krijgen door het gedrag van andere schildpadden door verkeerde geslachtsverhoudingen in de groep of dominante mannetjes.
- Kalk- en of vitaminegebrek door verkeerde of eenzijdige voeding.
- Parasieten, in- en uitwendig; geregelde controle van de uitwerpselen is raadzaam.

Bij gezondheidsproblemen is het raadzaam tijdig een met reptielen vertrouwde dierenarts te raadplegen.

Jonge dieren die in een terrarium verblijven, moeten beschikken over een vochtige laag substraat (aarde, zand, bladeren) waarin zij zich kunnen terugtrekken. Een vochtige laag voorkomt bultvorming op het rugschild, die met name optreedt in het vroege groeistadium.

V. Soortspecifiek gedrag

Voor de kweek is het van belang dat de dieren in een kleine groep van minimaal één man met enkele vrouwen worden gehouden met de beschikking over een goed en ruim terrarium. Meer mannetjes in het zelfde verblijf leidt tot gevechten die tot de dood van de dieren kan leiden. Het kan nodig zijn om mannetjes afzonderlijk te huisvesten om stress bij de vrouwtjes door voortdurende drift tot paring bij de mannetjes te voorkomen.

Vrouwtjes leggen doorgaans één ei per keer en kunnen dat tot zes keer per legseizoen doen.

De eieren moeten worden uitgegraven en ondergebracht in een broedmachine. De broedduur kan variëren tussen de 100 en 160 dagen. De broedtemperatuur is daarop van invloed.

Het opkweken van de jongen is probleemloos; voedsel is het zelfde als voor de ouders, doch klein gesneden.

De dieren zijn goede klimmers en leven, zoals in de natuur, grote delen van de dag in rotsspleten. De dagelijkse actieve periode is zeer beperkt; soms slechts een half uur. Zaak is een goede rots- of steenplatenformatie in het terrarium te bouwen die zondanig stabiel en verankerd is dat de dieren die niet kunnen verplaatsen en beklemd kunnen raken.

VI. Verdere informatie:

Bonin F., Devaux, B. en A. Dupré A. 1996, Toutes les Tortues du Monde

Bonin F., Devaux, B. en A. Dupré A. 2007, Enzyklopädie der Schildkröten

Highfield A.C., 1990, Keeping and Breeding Tortoises in captivity

Rogner, M. 2012. Die Spaltenschildkröte *Malacochersus tornieri* (serie Art für Art).

Münster, Natur und Tierverlag

Vetter, H. 2002. Schildkröten der Welt Band 1. Frankfurt am Main, Chimaira

Diverse artikelen in De Schildpad en Trionyx, Nederlands-Belgische Schildpadden Vereniging

Websites:

<http://www.huisdieren.nu>

<http://www.trionyx.nl>

<http://www.studbooks.org>

<http://www.schildkroeten-farm.de>

<http://www.villa-testudo.de>